

Begrippenkader

Bijlage bij de "Beleidsnota diversiteit 2008-2013: Gent gaat voluit voor gelijke kansen!"

In het kader van de thematiek 'diversiteit' worden binnen en buiten Stad Gent en onder meer in deze beleidsnota verschillende begrippen frequent gebruikt. Omdat velen hun eigen invulling geven aan deze termen, is het relevant om een begrippenkader te hebben voor de stad.

'Juiste' definities bestaan niet, wel omschrijvingen die hanteerbaar zijn voor de werking van het stadsbestuur. De omschrijvingen zijn verzameld bij diverse beleidsmakers en wetenschappers.

Indien een definitie via decreet bepaald is, is deze overgenomen.

De lijst is afgebakend tot de doelgroepen van het Vlaamse gelijkekansenbeleid en de werkterreinen van Stad Gent.

Hoewel we met dit begrippenkader éénduidigheid willen scheppen, willen we niet nalaten het dynamische karakter van terminologie te onderstrepen. Bij de definiëring van doelgroepen moet het belang dat het programmateam Diversiteit en Gelijke Kansen aan zelfdefiniëring hecht, worden meegegeven.

Allochtoon

Personen die zich legaal in België bevinden, ongeacht of zij de Belgische nationaliteit hebben, en die tegelijkertijd aan de volgende voorwaarden voldoen:

- A) minstens één van hun ouders of grootouders is geboren buiten België;
- B) zij bevinden zich in een achterstandspositie vanwege hun etnische afkomst of hun zwakke sociaal-economische situatie;

(Decreet betreffende het Vlaamse beleid ten aanzien van etnisch-culturele minderheden d.d. 28 april 1998)

Kritische noot bij deze omschrijving: Een te sterke klemtoon op de achterstandspositie van allochtonen. Het feit dat personen tegelijkertijd aan de twee voorwaarden moeten voldoen wordt in vraag gesteld. Ook naar operationalisering geeft deze decretaire bepaling moeilijkheden in bepaalde situaties.

⇒ zie ook **etnisch-culturele minderheden**

Categoriaal beleid

Een categoriaal of verticaal beleid is een beleid dat zich richt op een specifieke doelgroep (allochtonen, mensen met een handicap, ouderen, ...), het wordt ook wel een doelgroepenbeleid genoemd. Er worden specifieke maatregelen getroffen ten behoeve van één bepaalde groep. Een categoriaal beleid wordt vaak tegenover een horizontaal beleid geplaatst.

⇒ zie ook **horizontaal beleid**

Discriminatie

Een ideologie van maatschappelijke ongelijkheid. Deze ideologie komt tot uiting in het alledaags handelen van mensen.

Discriminatiegronden zijn: geslacht, een zogenaamd ras, huidskleur, afstamming, nationale of etnische afkomst, seksuele geaardheid, burgerlijke stand, geboorte, fortuin, leeftijd, geloof of levensbeschouwing, huidige of toekomstige gezondheidstoestand, een handicap of een fysieke eigenschap, ...

- *Directe discriminatie*

Wanneer iemand ongunstiger wordt of is behandeld dan een ander in een vergelijkbare situatie. bijv. een vacature waarin staat "sollicitaties van mensen met een handicap komen niet in aanmerking"

- *Indirecte discriminatie*

Wanneer een ogenschijnlijk neutrale bepaling, maatstaf of handelwijze de ene persoon bijzonder benadeelt in vergelijking met de andere persoon, tenzij die bepaling, maatstaf of handelwijze objectief wordt gerechtvaardigd door een legitiem doel en de middelen voor het bereiken van dat doel passend en noodzakelijk zijn.

bijv. de eis dat een sollicitant voor een bepaalde vacature een bepaalde taalttest moet afleggen, terwijl die taal niet noodzakelijk is voor de functie waarvoor hij of zij solliciteert.

Diversiteit

Verscheidenheid. Verschillen en gemeenschappelijkheden tussen mensen worden erkend en als waardevol beschouwd. Diversiteit uit zich op alle vlakken.

Een diversiteitsbeleid is dan een beleid dat de verschillen en gelijkenissen tussen mensen erkent én waardeert. Het is een beleid dat diversiteit integreert in de missie, visie, doelstellingen, maatregelen, procedures en producten van de organisatie.

Emancipatie

Het zich losmaken, bevrijden van een historisch gegroeide plaats of rol in de maatschappij. Streven naar het verkrijgen van politieke, sociale en economische rechten voor alle beoogde groepen. Een emancipatiebeleid zet groepen ertoe aan om zich te bevrijden uit vastgeroeste patronen, of om hen daarbij te ondersteunen. Hierbij wordt gestreefd naar (formele en informele) gelijkheid van kansen en rechten voor alle beoogde groepen.

Etnisch-culturele minderheden

Verzamelterm die in het minderheden decreet van 1998 wordt gebruikt om alle groepen aan te duiden voor wie het minderhedenbeleid bedoeld is: allochtonen, vluchtelingen, woonwagenbewoners en mensen zonder wettig verblijf. Deze verzamelterm omvat een grote verscheidenheid aan groepen en mensen. De vier groepen overlappen elkaar.

⇒ zie ook **allochtoon**

Evenredige participatie

Houdt in dat de deelname van kansengroepen in alle maatschappelijke domeinen in verhouding staat tot de samenstelling van de bevolking.

⇒ zie ook **kansengroepen**

Gelijkekansenbeleid

Beleid met als doelstelling gelijke kansen te bieden aan alle mensen uit verschillende doelgroepen en dus de gehele bevolking. Daarvoor moeten alle drempels en alle vormen van discriminatie aangepakt worden.

Gender

Het geheel van eigenschappen en rollen die mensen 'typisch' mannelijk of vrouwelijk vinden. Het gaat om sociale constructies die aangeleerd zijn, met de tijd kunnen veranderen en zowel binnen als tussen culturen sterk kunnen variëren.

Holebi's

Verzamelterm voor de groep van personen met een niet-exclusief heteroseksuele identiteitsbeleving: homo's, lesbiennes en biseksuelen.

Handicap

Personen met een handicap zijn personen die ingeschreven en erkend zijn bij het Vlaams Fonds voor sociale integratie van personen met een handicap of personen die een inkomensvervangende of integratietegemoetkoming genieten van de Federale Overheidsdienst Sociale Zekerheid (voormalig Ministerie van Sociale Zaken).

Horizontaal beleid

Een horizontaal beleid wordt vaak tegenover een categoriaal (of verticaal) beleid geplaatst: een categoriaal beleid heeft een bepaalde doelgroep als uitgangspunt, een horizontaal beleid vertrekt vanuit het beleid.

In deze beleidsnota verwijst de term 'horizontaal beleid' naar twee zaken:

- In een horizontaal beleid worden geen acties voor aparte doelgroepen geformuleerd, alle doelgroepen worden tegelijk benaderd. De nadruk ligt op wat hen bindt, niet op wat hen van elkaar onderscheidt (bijv. de workshop "diversiteit is een verrijking" over diversiteit op de werkvloer). Deze benadering maakt ook een gerichte aanpak van meervoudige discriminatie mogelijk.
- In een horizontaal beleid worden acties tegenover bepaalde doelgroepen ondernomen op alle beleidsdomeinen en door alle beleidsverantwoordelijken (bijv. zowel de sportdienst als de jeugdendienst hebben in hun activiteiten aandacht voor mensen met een handicap).

In het discours rond diversiteit en gelijke kansen worden op verschillende beleidsniveau's verschillende termen gehanteerd die verwijzen naar het horizontale karakter van die thema's. Men spreekt van een horizontaal, een transversaal, een inclusief, een integraal, een geïntegreerd of een mainstreamingsbeleid. Hoewel er verschillen zijn in de precieze invulling van deze termen en de graad van engagement die ze impliceren, wijzen ze allemaal op een aanpak die de grenzen tussen de verschillende doelgroepen en/of de verschillende beleidsdomeinen overstijgt.

Categoriaal en horizontaal beleid sluiten elkaar niet uit en kunnen elkaar zelfs versterken.

⇒ zie ook **categoriaal beleid**

Inclusie

Inclusie betekent dat sociaal achtergestelde groepen actief ingeschakeld worden in de samenleving zonder dat er beroep gedaan wordt op afzonderlijke structuren (zoals in een categoriaal beleid).

Inclusie wordt gebruikt in het discours rond allochtonen, kansarmen en personen met een handicap. Inclusie moet waar het kan, een categoriale aanpak kan indien nodig. De doelstelling is personen met een sociale achterstelling de mogelijkheden geven voor participatie aan alle segmenten van de maatschappij.

⇒ zie ook **categoriaal beleid**

Integrale toegankelijkheid

Wordt omschreven door de 5 B's:

- Bereikbaarheid van het aanbod voor elk cliënt
- Beschikbaarheid van het aanbod: continuïteit in de dienstverlening is verzekerd
- Betaalbaarheid van het aanbod: financiële en andere drempels worden vermeden
- Bruikbaarheid van het aanbod: het aanbod sluit aan bij de vragen, die vanuit de concrete situatie gesteld worden en houdt dus rekening met diversiteit
- Begrijpbaarheid van het aanbod: het is duidelijk welk engagement en aanbod de cliënt kan verwachten

Interculturalisering

Interculturalisering is een interactief leerproces om te leren omgaan met diversiteit. Hierbij staan ontmoeting en dialoog van mensen met verschillende culturele achtergronden centraal, vertrekkend vanuit het respect voor de eigenheid en het besef van de gelaagdheid en dynamiek van culturen. Interculturalisering is een onderdeel van een ruimer diversiteitsbeleid. Interculturaliseren van de stadsdiensten verwijst naar de noodzaak om de stadsdiensten zo te organiseren dat zij toegankelijk zijn voor en een goede dienstverlening verzekeren aan alle klanten, ongeacht hun nationaliteit of afkomst.

Jeugd

Personen tot en met 25 jaar.

Kansengroepen

Deze term wordt vooral in Vlaanderen gebruikt. Het gaat over alle groepen van de bevolking op actieve leeftijd die niet op een evenredige wijze vertegenwoordigd zijn in de verschillende segmenten van de samenleving. In zijn meer algemene betekenis verstaat men onder kansengroepen alle groepen die minder kansen hebben of krijgen, die gediscrimineerd worden, die positieve actie kunnen gebruiken.

Meervoudige discriminatie

Vershillende gronden van discriminatie kunnen elkaar versterken, zodat er meervoudige achterstelling ontstaat. Dat is bijvoorbeeld het geval voor holebi's met een handicap of ouderen die in armoede leven. Een horizontaal gelijkheidsbeleid biedt bij uitstek de mogelijkheid tot een gecoördineerde aanpak van dergelijke meervoudige discriminatie.

Positieve actie

Geheel van maatregelen van een organisatie gericht op het verbeteren van de positie van bepaalde groepen in de organisatie of in de maatschappij. Positieve acties zijn een middel om achterstanden weg te werken en moeten op korte termijn feitelijke gelijke kansen realiseren.

Positieve discriminatie

We spreken van positieve discriminatie wanneer de kwalificatievereisten voor mensen uit bepaalde ondervertegenwoordigde groepen worden verlaagd, opdat ze gemakkelijker zouden in- en doorstromen in de organisatie. Wordt meestal gebruikt in een arbeidscontext.

Quota

Een verplicht te bereiken kwantitatieve norm, waarbij het niet bereiken van deze norm een sanctie (kan) inhouden. Het gebruik van quota heeft de bedoeling om de gelijke kansen van mensen uit ondervertegenwoordigde groepen te bevorderen.

Senioren

Personen vanaf 55 jaar.

Sociaal kapitaal

Sociaal kapitaal beschrijft de hulpmiddelen die in een gemeenschap aanwezig zijn om de gezins- en sociale organisatie vorm te geven. Deze hulpmiddelen vinden hun voedingsbodem in acties zoals gemeenschapsactiviteiten, sociale steun en participatie.

Sociale cohesie

Sociale cohesie is dat wat de samenleving samenhoudt. Er is samenhang wanneer mensen sociale relaties hebben, interactie aangaan. Mensen ontmoeten elkaar, communiceren, vormen netwerken, enz.

Sociale cohesie of sociale samenhang heeft de maken met de betrokkenheid van mensen op elkaar (microniveau), de betrokkenheid van mensen op maatschappelijke organisaties (mesoniveau), en de betrokkenheid van mensen op de samenleving als geheel (macroniveau).

Transgender

Transgenderisme is een gedragspatroon van een persoon die door het leven gaat als iemand van het andere dan het biologische geslacht of tussen man en vrouw in balanceert. Een kenmerk van transgenderisme is dat het de tweedeling van mensen in slechts twee geslachten ter discussie stelt.